

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

УДК 94(=411.16:4-11)"14/19"::378.091.64(049.32)
DOI: 10.31651/2076-5908-2023-1-158-159

Serhii Kornovenko

PhD hab. (History), Professor, Director of the Research Institute of Peasant History and Agrarian History, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6268-2321>
e-mail: s-kornovenko@ukr.net

CONTEMPORARY UKRAINIAN HISTORICAL DISCOURSE ON THE HISTORY OF THE JEWISH PEOPLE OF EASTERN EUROPEAN COUNTRIES
(review of the tutorial: "Bezarov, O. (2023). The history of the Jewish people of Eastern European countries in Modern era. Chernivtsi: Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovicha)

Сергій Корновенко

доктор історичних наук, професор, директор Науково-дослідного інституту історії селянства та аграрної історії, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6268-2321>
e-mail: s-kornovenko@ukr.net

СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС ІЗ ІСТОРІЇ ЄВРЕЙСЬКОГО НАРОДУ КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ
(рецензія на навчальний посібник: «Безаров О. Т. Історія єврейського народу країн Східної Європи у Новий час. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2023. 223 с.»)

Історія єврейського народу містить унікальний досвід бездержавного минулого релігійної нації, що своєю віссю перетинає майже всю історію людства. Історія євреїв органічно взаємопов'язана з усіма епохами, культурами та країнами, в яких їм доводилося жити. В історії євреїв Нового часу не було війн, державної політики й дипломатії. Натомість єврейський народ зберіг свою національно-культурну ідентичність, власні релігійні та духовні цінності. Історія євреїв Нового часу є прикладом інтелектуальної та моральної історії народу, що втратив власну державність, але надихнув культурою інші народи і водночас виявив наполегливість у своїх політичних прагненнях до здобуття національної держави.

Отже, як справедливо зазначив автор, історія євреїв Східної Європи у Новий час – це історія євреїв, які жили упродовж XV – на початку XX ст. на землях Польського королівства, Великого князівства Литовського, Речі Посполитої, Австрійської та Російської імперій. Вивчення комплексу соціокультурних, економічних і політичних особливостей розвитку єврейського народу в країнах Східної Європи у Новий час, на наш погляд, значно збагатить та урізноманітнить знання здобувачів вищої освіти про історію міжнаціональних відносин у цих країнах.

Структура посібника відображає вимоги відповідної робочої навчальної програми та силабусу, що були підготовлені О. Т. Безаровим у 2021 р. як навчальна дисципліна за вибором студентів. На меті навчального посібника є формування сучасного рівня обізнаності про історію єврейського народу передусім в імперіях Романових і Габсбургів. Тематика посібника передбачає вивчення студентами історичних спеціальностей особливостей економічного та соціокультурного життя євреїв, їх правового становища, а також проблеми походження юдофобії та антисемітизму. Наприклад, у темі «Євреї в імперії Романових (1772–1917 рр.)» автор слушно пропонує розглядати історію євреїв Російської імперії крізь призму загострення єврейського питання у російському суспільстві, посилення державного антисемітизму за часів Олександра III та Миколи II.

Незважаючи на позитивні якості навчального посібника, автору варто було б виокремити питання про історію українсько-єврейських взаємин на теренах Австрійської та Російської імперій, наголосити на тому, що українські землі були епіцентром соціокультурного розвитку східноєвропейського єврейства. Крім цього, словник (глосарій), на нашу думку, містить недостатньо вичерпний перелік термінів і понять, які зустрічаються у тексті посібника і потребують додаткового розуміння.

Таким чином, усвідомлення історії єврейського народу в країнах Східної Європи у Новий час, як нам видається, сприятиме поглибленому вивченню проблем політичної та національної історії східноєвропейського регіону, дозволить визначити місце та роль євреїв у соціально-економічному та культурному житті народів Литви, Польщі, Білорусії, України, Молдови та Росії у XVI – на початку XX століття. Вважаємо, що пропонований О. Т. Безаровим навчальний посібник відповідає вищезазначеним завданням і може бути рекомендованим до друку.

Надійшла до редакції / Received: 05.03.2023

Схвалено до друку / Accepted: 12.06.2023